

”DEN UHELDIGSTE FORM FOR IMMIGRASJON”

**JØDISKE BARNEFLYKTNINGER SOM KOM TIL NORGE I
1938-1939**

Masteroppgave i historie

Institutt for arkeologi, konservering og historie, IAKH

Universitetet i Oslo, høsten 2010

Av Kari Margrethe Hamkoll

Sitatet: ”Den uheldigste form for immigrasjon”, er hentet fra et referat i Justisdepartementet den 13. mai 1939, angående et brev fra Nansenhjelpens barneaksjon sendt til Centralpasskontoret den 18. april 1939.

Forord

En venninne spurte meg for en stund tilbake om jeg visste hvor mange jødiske barn som døde under Holocaust. Jeg forsøkte å finne frem til det nøyaktige antallet, da tanken slo meg om hvordan barna kunne ha overlevd. Jeg hadde lest om enkeltmennesker som ved hjelp av tilfeldighetene overlevde konsentrasjonsleire, men i denne statistikken var kvinner og barn stort sett fraværende. Dette ga meg inspirasjon til temaet for oppgaven, og jo mindre jeg fant om barneflyktninger, jo mer ble jeg oppmuntret til å fortsette arbeidet.

Jeg ønsker at denne masteroppgaven kan bidra med å bevare minnet av de jødiske barneflyktingenes historie i Norge. Samtidig håper jeg at den kan inspirere andre til studier om flyktninger under andre verdenskrig.

Jeg vil først og fremst rette en stor takk til min veileder Einhart Lorenz, for nyttige innspill under utformingen av masteroppgaven, gode litteraturtips, moralsk støtte og konstruktive tilbakemeldinger underveis. Veiledningsmøtene har vært av uvurdelig verdi. Jeg ønsker også å takke alle mine kollegaer ved Jødisk Museum i Oslo for deres positive engasjement i forhold til oppgaven, litteraturtips og ikke minst deres bidrag til en faglig refleksjon rundt masteroppgavens tema. Takk til venner og familie for oppmuntrende ord, korrekturlesing og engasjement.

Til slutt vil jeg takke de tidligere barneflyktingene Edgar Brichta og Siegmund Korn for å ha fortalt deres historier til meg. Deres åpenhet og imøtekommenhet har både varmet og inspirert meg underveis i arbeidet med oppgaven.

Kari Margrethe Hamkoll

Oslo, 21. oktober 2010

Innholdsfortegnelse

Kapittel 1: Innledning.....	1
Kapittel 1.1: Oppgavens utgangspunkt og problemstilling.....	1
Kapittel 1.2: Metode.....	3
Kapittel 1.3: Teoretiske perspektiv.....	5
Kapittel 1.4: Problemer rundt identitetsbegrepet.....	6
Kapittel 1.5: Kilder.....	8
Kapittel 2: Jødisk emigrasjon.....	15
Kapittel 2.1: Den antisemittiske utvikling.....	15
Kapittel 2.2: Nordens generelle flyktningpolitikk.....	17
Kapittel 2.3: Den norske stats direkte/indirekte holdninger.....	26
Kapittel 2.4: Debatter i norsk presse.....	30
Kapittel 2.5: Flyktningorganisasjoner.....	33
Kapittel 2.6: Jødisk landbruksungdom og Alijah-barn.....	40
Kapittel 2.7: Jødiske barneflyktninger.....	44
Kapittel 2.8: Sammenfatning.....	49
Kapittel 3: Wienerbarna og de tsjekkiske flyktningbarna.	
Integrasjon i de norske samfunnet.....	53
Kapittel 3.1: Wienerbarna.....	53
Kapittel 3.2: De tsjekkiske flyktningbarna.....	58
Kapittel 3.3: Flukten fra Norge.....	62
Kapittel 3.4: Den jødiske minoritetens møte med majoritetssamfunnet.....	64
Kapittel 3.5: utfordringer knyttet til identitetsbegrepet hos de jødiske flyktningbarna.....	67
Kapittel 3.6: Barnas forhold til sitt jødiske opphav og til sin flyktningtilværelse.....	71
Kapittel 3.7: Sammenfatning.....	74

Kapittel 4:	
Gruppetilhørighet.....	77
Kapittel 4.1: Det norske samfunns holdninger til de ulike gruppene.....	78
Kapittel 4.2: Minoritet og gruppentilværelse.....	80
Kapittel 4.3: Generaliseringstendenser og tilpasningsproblemer.....	84
Kapittel 4.4: Gruppens betydning og utgangspunkt.....	88
Kapittel 4.5: Sammenfatning.....	89
Kapittel 5: Flyktingtilværelsens konsekvenser for barneflyktingene.....	91
Kapittel 5.1: Samfunnets holdninger for tilbakekomsten.....	92
Kapittel 5.2: Forpliktelse og identitet.....	94
Kapittel 5.3: Flyktingtilværelsens konsekvenser.....	95
Kapittel 5.4: Sammenfatning.....	97
Kapittel 6: Avslutning.....	99
Kilder og litteratur	105
Vedlegg	112